

Aleg. 163.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej o wniosku Wydziału krajowego do ustawy „o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych dla szkół ludowych“.

Wysoki Sejmie!

Załączony poniżej wniosek do ustawy, z którym komisya edukacyjna ma zaszczyt stawać przed tą Prześwietną Izbą, jest, jak dwa poprzednie wnioski tejże komisyi „o zakładaniu i utrzymywaniu szkół ludowych i o stosunkach prawnych nauczycieli, skutkiem polecenia, danego przez Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu (na dniu 30. czerwca 1880), ażeby tenże zbadał i zdał sprawę, „o ile obowiązujące ustawy dla szkół ludowych poddaćby należało rewizyi i reformie“.

Doświadczenie bowiem nauczyło, a przedsięwzięte przez Wydział krajowy dochodzenie stwierdziło, że stan wychowania publicznego (a mianowicie w szkołach niższych), nie stoi, czy to pod względem ilości, czy pod względem jakości szkół, na tym stopniu, na jakim kraj i Sejm widzieć go miał nadzieję.

Pomiędzy licznymi i różnorodnymi przyczynami złego, (jakimi są: konieczność stosowania się do ogólnej ustawy szkolnej nie we wszystkim dla naszego kraju stosownej, niemożność obrócenia na cele szkolne tylu środków pieniężnych ileby potrzeba, żeby szkoły energicznie mnożyć i podnosić, niedostateczna liczba dobrych nauczycieli i wiele innych) — znachodzi się i ta widoczna i doświadczeniem sprawdzona przyczyna, że ludność wiejska i małych miasteczek, powołana przez ustawę do wpływu i dozoru nad szkołami, sama nie jest dość oświeconą, aby z tego prawa należycie korzystać, a ten obowiązek skutecznie spełniać mogła. Ztąd ta nieczynność i bezwładność Rad szkolnych miejscowych, którą wytyka głos powszechny, a której ściśle rozpoznanie stanu rzeczy nie zaprzecza. A jeżeli celem było dwóch pierwszych przez komisję edukacyjną do uchwały podanych wniosków, usuwać ile się da inne powody niedoskonałości naszych szkół niższych, tedy do niniejszej ustawy o władzach nadzorczych należy zaradzić wedle możności na tę powyżej wskazaną przyczynę złego.

Dwom głównie powodom przypisuje opinia kraju niedostateczne działanie i skutki nadzorów szkolnych. Jednym z nich ma być, że nietylko nauczyciele (a zwłaszcza nauczyciele kierujący), ale i przewodniczący Rad szkolnych miejscowych i inspektorowie okręgowi, tak są zatrudnieni pracą kancelaryjną, że pisanie raportów i sprawozdań, oraz różnego rodzaju korespondencye urzędowe, zabierają im niemal więcej czasu, aniżeli obowiązki szkolne lub inspekcyjne. Komisya z natury rzeczy nie mogła przypatrzeć się praktyce i naocznie sprawdzić słusność lub miarę słusności powyż-

szego zarzutu, uważa przecież za swój obowiązek wyrazić to przekonanie, że nadmiar pisania i biurowego zajęcia bywa częstokroć pozorem porządku, a prowadzi do złudzeń czynności i sprężystości, których w rzeczy samej nie zastępuje. Jeżeli zatem nauczyciele i inspektorowie rzeczywiście związani są zbyt ścisłymi pod tym względem wymaganiami, to zdaniem komisji rzeczą jest i obowiązkiem ich przełożonej władzy odstąpić od utartych form lub zwyczajów, a w nowej instrukcji podać nowe i jak najprostsze sposoby manipulacji.

Drugim powodem małej skuteczności nadzorów szkolnych ma być opieszałość i nieczynność (z nieudolności pochodząca) wielkiej większości Rad szkolnych miejscowych. Na tę nieudolność komisja rady wskazać nie może, bo tę czas tylko zdoła zmienić: wynika więc z tego konieczność szukania jakiegoś środka, przez który nadzory szkolne stałyby się rzeczywistymi i skuteczniejszymi, niż są dziś.

Posłowie tej Wysokiej Izby mając sobie rozesłane oddawna te wnioski do zmian w ustawach szkolnych, jakie wypracowała Rada szkolna krajowa, Wydział krajowy, i ciało przez tenże do roztrząsania spraw szkolnych powołane (pod nazwą *ankiety* [?]) uważali niezawodnie we wszystkich tych trzech projektach, odnoszących się do ustawy o władzach nadzorczych, jedną zgodną dążność, mianowicie dążność do ograniczenia Rad szkolnych miejscowych w atrybucjach przyznanych im obowiązującą dziś ustawą, a przeniesienia części tych atrybucji na Rady szkolne okręgowe. Dążność ta wyraża się głównie w art. 9 (tyt. I) rzeczonych projektów, które wszystkie trzy zgodnie pozostawiają Radzie szkolnej miejscowej administracyjny tylko i porządkowy nadzór, kiedy dzisiejsza ustawa przyznaje jej nadzór nad udzielaniem nauki samej, wpływ na rozkład tej nauki, szeroki zakres zawiadowania majątkiem szkolnym i wynikającej stąd odpowiedzialności, wpływ przeważny na mianowanie nauczycieli i t. d.

Komisja edukacyjna, jak w zasadzie uważa za dobre, iżby jak największy był wpływ najbliższych interesowanych na szkołę a przez to wzajemny między szkołą a gminą związek, (czego dowód dała kiedy w ustawie II *O stosunkach prawnych nauczycieli*, przyznała gminie wpływ na wybór nauczyciela większy aniżeli jej trzy wiadome projekta pozwoliły chętały), tak w tym razie przecież uznaje zupełnie, że obowiązująca ustawa powołuje Rady szkolne miejscowe do czynności, których one po największej części wykonywać nie są zdolne. I dlatego komisja przyjmuje atrybucje Rad szkolnych miejscowych tak jak je podaje projekt *Ankiety*, Rady szkolnej krajowej, i Wydziału krajowego z małymi tylko zmianami i z jedną różnicą znacześniejszą, to jest, że zapisuje w punkcie 11 artykułu 9 prawo układania terna kandydatów na posadę nauczyciela, które to prawo utrzymuje komisja dla Rady szkolnej miejscowej w swoim wniosku do ustawy *O stosunkach prawnych nauczycieli*. Atrybucje zaś objęte punktami 1, 2, 5, 8, 9, 11, 12, 16, artykułu IX obowiązującej ustawy o Władzach Nadzorczych, komisja zgodnie z trzema wiadomymi projektami odejmuje Radzie szkolnej miejscowej a przynosi je na Radę szkolną okręgową.

Inne różnice w pierwszym tytule (Rada szkolna miejscowa) pomiędzy niniejszym wnioskiem komisji a ustawą lub rzeczonymi projektami, lubo mniej ważne, potrzebują przecież niektóre z nich szerszego wyjaśnienia. I tak w art. 11 projektu stoi, że „przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej i jego zastępcę mianuje Rada szkolna okręgowa“. Komisja rozumie i uznaje powody takiego postanowienia; wie, że Rady szkolne miejscowe zbyt często wybierają sobie przewodniczących zupełnie na urząd taki niezdatnych, sądzi przecież komisja, że znajdują się i Rady miejsc. złożone z członków dość oświeconych na to, by im wybór przewodniczącego bezpiecznie powierzyć było można. Dla takich zaś odjęcie tego prawa byłoby upośledzeniem. Zdaniem komisji, tam gdzie są szkoły etatowe cztero- (lub więcej) klasowe, znajdują się zawsze i ludzie zdolni Radzie szkolnej miejscowej ze zrozumieniem rzeczy przewodniczyć. I dlatego szkołę taką, która zwykle znajduje się miejscach ludniejszych i więcej cywilizowanych biorąc za punkt stały i miarę, komisja wnosi (art. 11) że „w miejscowościach mających szkołę etatową co najmniej cztero-klasową przewodniczącego i jego zastępcę wybiera Rada szkolna miejscowa“.

Pod artykułem 13 stanowi projekt Wydziału krajowego i dwa inne, że przewodniczący Rady szkolnej miejscowej „nie głosuje, tylko w razie równości głosów rozstrzyga”. Komisya, wszakże sądzi, że postanowienie to oparte na zwyczaju wielu ciał zbiorowych i najczęściej słuszne, nie byłoby właściwem dla Rady szkolnej miejscowej, w której przewodniczący może nieraz lepiej od niektórych innych jej członków obowiązkowi i czynności Rady rozumieć. I dlatego komisya przyznaje przewodniczącemu w Radzie szkolnej miejscowej prawo głosowania zawsze, w razie „zaś równości głosów to zdanie staje się uchwałą, za którym przewodniczący głosował».

Z uwagi, że tak przewodniczący jak członkowie Rad szkolnych miejscowych zbyt często zaniedbują się w wykonywaniu swoich obowiązków, stanowi projekt Wydziału krajowego i dwa inne pewne (w art. 19) na opieszalszych rygory, a mianowicie kary pieniężne od 20—100 zł., i odpowiedzialność członków Rady szkolnej miejscowej *winnych zaniedbania* za szkody z zaniedbania takiego wynikiłe. Komisya sądząc, że nie sami tylko członkowie Rady, ale i inni (zwinność gminna na przykład) mogą być winnymi zaniedbania, rozciąga tę odpowiedzialność na winnych w ogólności. Co do kar pieniężnych, to ze względu na stan majątkowy tych, którzyby kary te najczęściej ponosić mieli, uważa je komisya za zbyt wysokie. I jak wyżej (w art. 8) *za nieusprawiedliwione nieprzyjęcie wyboru*, zniża karę pieniężną z 20—100 na 10—50 zł., tak tu (w art. 19) *za zaniedbywanie obowiązków*, zostawia wprawdzie podług projektów *maximum* kary w kwocie 100 zł., ale jej *minimum* zniża z 20 na 10 zł.

W tytule II (Rada szkolna okręgowa) napotkała komisya pytanie nader ważne, dotyczące się ilości, rozległości, i rozgraniczenia okręgów szkolnych. Projekt ankiety, i projekt Wydziału krajowego, oświadczają się za zachowaniem dzisiejszych 37. okręgów; Rada szkolna krajowa zaś chce ich mieć 22, między którymi miasta Lwów i Kraków byłyby jak dotąd osobnymi okręgami szkolnymi dla siebie, pozostałe zaś dwadzieścia odpowiadały prawie dokładnie rozległości dawnych obwodów.

Komisya edukacyjna jest tego przekonania, że Władze nadzorcze okręgowe wtedy dopiero mogłyby nadzorować szkoły ustawicznie i skutecznie, gdyby okręgi szkolne były mniejsze, a za to liczniejsze, i gdyby każdy powiat administracyjny był okręgiem szkolnym dla siebie. Na teraz wszakże zmianę taką uważa komisya za niepodobną, a to, raz z powodu trudności znalezienia 74 dobrych inspektorów, powtóre, z powodu trudności znalezienia funduszu na opłacanie tych inspektorów. Nie mogąc więc zalecić tego co miałyby za najlepsze, musiała komisya zastanowić się czy ma oświadczyć się jak Rada szkolna za utworzeniem dwudziestu dwóch lub też za zachowaniem dotychczasowych trzydziestu siedmiu okręgów. Wybrała to ostatnie. Nie tajne są komisji zrozumiałe i słuszne powody, które skłoniły Radę szkolną kraj. do wnoszenia takiej zmiany, mianowicie ten wzgląd, że na mniejszą liczbę posad łatwiej znalazłoby się zupełnie odpowiednich inspektorów, a posady te mniej liczne mogłyby być lepiej uposażone. Wszelako komisya sądzi, że kiedy dziś, przy trzydziestu siedmiu okręgach, czynność inspektorów jest już bardzo trudną, a dopuszczonej ustawą praktyki dwóch lub więcej inspektorów na jeden okręg nie prędko spodziewać się można, to inspekcya szkół stałaby się o wiele jeszcze trudniejszą i rzadszą, gdyby inspektor objeżdżać musiał okręg tak wielki. Z tego powodu komisya oświadcza się za zachowaniem dotychczasowych okręgów w ich liczbie i granicach.

W skład Rady szkolnej okręgowej wprowadza komisya (tak jak Rada szkolna krajowa i Wydział krajowy) dwóch tylko reprezentantów stanu nauczycielskiego: żąda zaś wyraźnie, iżby pod nieobecność przewodniczącego zastępował go w czynnościach okręgu szkolnego wybieralny zastępca: w praktyce bowiem zdarza się, że urzędnik administracyjny jak w innych sprawach tak i w szkolnych zastępuje przewodniczącego (starostę) podczas jego nieobecności.

Pomiędzy atrybucjami Rady szkolnej okręgowej mieści komisya (art. 28) zarządzanie nadzwyczajnych inspekcji szkół, ustawą obowiązującą Radzie okręgowej przyznane, a w projektach opuszczone. W artykule 32 uznała komisya za lepsze oznaczyć dokładniej wypadki, w których okręg musi mieć więcej niż jednego inspektora, aniżeli czynić to zależnem od nieokreślonej miary potrzeby i przyjęła liczbę stu szkół za *maximum* jakie jeden inspektor nadzorować może.

Przy tej zaś sposobności komisya musi nadmienić, że pomnożenie liczby inspektorów okręgowych uważa za niezbędnie potrzebne, jeżeli nadzory mają wykonywać się skutecznie. Musi zaś zarazem wyrazić zdziwienie, że wbrew ustawie, która zaprowadza inspektorów etatowych, obowiązki ich pełnią dotąd nauczyciele z wielkiem uszczerbkiem tak dla nauki jak i dla nadzoru. Połączenie tych dwóch czynności, z których jedna drugiej przeszkadzać koniecznie musi, nie powinno być cierpieniem.* Komisya też wyraża nadzieję, że Wys. c. k. Rząd zechce stosując się do ustawy zaprowadzić osobnych etatowych inspektorów we wszystkich okręgach.

Do obowiązków inspektora okręgowego objętych artykułem 33 dodała komisya jeden nowy, a przynajmniej określiła go wyraźniej.

Brak żywego stosunku między szkołą a społeczeństwem, zastanawia wszystkich i ucbodzi powszechnie za jeden z powodów, dla których szkoły nie rozwijają się i nie idą naprzód. Winę, jak zwykle, zrzucają jedni na drugich. Reprezentanci wychowania skarżą się na obojętność społeczeństwa, społeczeństwo na zbyt urzędową postawę i powagę władz szkolnych, które stojąc jakoby na wyłącznem stanowisku pedagogicznej specjalności mają nieprzypuszczać jakoby ludzie bez specjalnego wykształcenia mogli w rzeczach szkolnych mieć zdanie godne uwagi. Komisya edukacyjna, nie wchodząc w to bynajmniej, która strona ma słuszość lub więcej słuszości, sądzi przeciw, że zbliżenie pomiędzy szkołą a społeczeństwem w staraniu około dobra szkół, samo jedno może dać im ten popęd, którego pisane ustawy nadać nie są zdolne. Że nie samo zakładanie szkół i nauka w nich udzielana, ale przygotowanie do niej przez ochronki dla dzieci, utrzymywanie jej przez biblioteki i czytelnie szkolne, wspomaganie jej przez udzielanie praktycznych nauk w robotach ręcznych, ogrodniczych, rolniczych i t. d. słowem czynna opieka społeczeństwa samego nad szkołą, musi przyczyniać się do cywilizacyjnego zadania szkoły.

Żeby więc do takiej opieki i takiego związku dojść, wkłada komisya na inspektorów okręgowych obowiązek, iżby przy objazdach swoich nie poprzestawali na samem wizytowaniu szkół, ale iżby nadto, zawiązując i utrzymując znajomości i stosunki z oświeconymi mieszkańcami swego okręgu (właścicielami większych majątków, duchownymi i t. d.) starali się takowych do współdziałania i pomocy w celach szkolnych pociągnąć, i zarazem od nich wiadomości o stanie szkół zasięgać. Komisya wyraża przekonanie, że osobisty wpływ rozumnego i gorliwego inspektora zdoła w niejednym razie obudzić żywsze dla szkoły zajęcie, lub wyjednać niejedną na rzecz jej potrzeb, (bibliotek, czytelni, robót ręcznych i t. p.) ofiarę, jak niemniej, że stosunek taki na samo stanowisko inspektora w okręgu, i na podniesienie powagi szkół w ogólności korzystnie wpłynąć może.

Ale żądając tego od władz szkolnych komisya nie może przeoczyć, że od tych nie wszystko zależy, że pomimo najlepszej woli i usilności nie wiele one dokażą, jeżeli społeczeństwo samo nie przyjdzie mu na pomoc. Inspektor okręgowy, mało znany, rzadko widziany, trudno by sam miał dość odwagi i powagi, by się społeczeństwu z żądaniami narzucał i przebojem stosunków z niem szukał. Bez punktu oparcia, bez jakiejś poręki, on nawet stosunków tych zawiązać nie zdoła. Takiego punktu oparcia dla niego szukając, komisya znajduje gotowy i wskazany w obowiązującej ustawie. Wprowadza ona do Rady szkolnej okręgowej dwóch delegatów Rad powiatowych. Czy zadanie tych delegatów ma się kończyć na tem, żeby niekiedy w posiedzeniach Rady uczestniczyli? Komisya mniema, że oni to właśnie winni być naturalnymi pośrednikami pomiędzy zwierzchnością szkolną a ludnością powiatów; że do nich należałoby ułatwiać Inspektorom te znajomości i stosunki, o których wyżej, być niejako ich poręczycielami i patronami przed mieszkańcami powiatu. I dla tego, uznając zupełnie potrzebę żywego związku między szkołą a ludnością, i bacząc na słusne żądania i zażalenia jednej jak drugiej strony, komisya edukacyjna do artykułu 33 wliczającego obowiązki Inspektorów okręgowych, dodaje punkt nowy (6) który brzmi: „Inspektor okręgowy winien porozumiewać się z reprezentantami gmin i obszarów dworskich co do środków podniesienia oświaty ludowej, i wyszukania źródeł potrzebnych do opędzenia wyni-

kających z tąd kosztów. W czem szczególnie winni mu są pomoc delegaci Rad powiatowych do Rad szkolnych okręgowych“.

Oto są ważniejsze zmiany jakie niniejszy wniosek komisji edukacyjnej zaprowadzić propo-
nuje w dzisiejszej ustawie o władzach nadzorczych miejscowych i okręgowych.

Stając z tym wnioskiem przed Prześwietną Izbą komisja edukacyjna czuje dobrze i nie tai przed sobą (a uwaga ta odnosi się nie do tej jednej ustawy ale do całości przedłożenia o szko-
łach ludowych), że oczekiwaniom tej Prześw. Izby w małej zaledwo części odpowiada. Kiedy na
dniu 30 Czerwca 1880 Sejm zażądał ścisłego rozpoznania stanu szkół i dokładnego o nim zdania
sprawy, spodziewał się zapewne sprawozdania takiego, które pozwoliło by wejrzeć we wszystko:
i wносиło poprawę szkół nie pod względem administracyjnym i prawnym tylko, ale również,
i pierwiej, pod względem dydaktycznym i wychowawczym.

Zamiast tego odebrał Sejm tylko wnioski administracyjnej natury, nie odebrał zaś tych spra-
wozdań i wniosków, których opracowania podjęła się sekcya pedagogiczno-dydaktyczna zarządzo-
nej ankiety.

Komisja, jak i Prześwietna Izba, otrzymała trzy wnioski do zmian w trzech ustawach szkol-
nych, uzasadnione i potrzebne zapewne, ale wnioski dotyczące się tylko jednej strony rzeczy.
A w tem położeniu powtarza tylko i potwierdza słowa niedawno w tej Izbie przez jednego
z członków Wydziału krajowego wyrzeczone, że sama rewizya tych trzech ustaw wystarczyć i po-
módz nie może.

Komisja nie wątpi, że ważne musiały być powody, dla których wnioski, o których mowa,
do łaski Marszałkowskiej złożone nie zostały. Salwuje jednak swoją odpowiedzialność, i oświad-
cza, że przez rewizyę tych ustaw sprawy reformy szkół ludowych nie uważa bynajmniej za roz-
wiązaną i skończoną, i że jeżeli Prześwietnej Izbie przynosi tylko małe i częściowe zmiany i po-
prawki w ustawach szkolnych, a nie głębszą (jeżeli już nie całkowitą i dostateczną) ich poprawę,
to dla tego, że wniosków do takiej poprawy na czem oprzeć nie miała.

Robiąc wszakże co jej było poleconem i co mogła, komisja edukacyjna wzięła pod pilną
rozważę przekazane sobie wnioski do ustaw: a uznawszy, że we wnioskach tych jest wiele zmian
częściowych wprawdzie ale potrzebnych i w praktyce prawdopodobnie korzystnych, uważała za
swoją obowiązek wnioski te przez siebie rozpoznane Prześwietnej Izbie podać do uchwały. I z tego
powodu, jak poprzednio przy ustawie „o zakładaniu i utrzymywaniu szkół i o stosunkach pra-
wnych“ nauczycieli, tak teraz przy niniejszej komisji edukacyjnej wnosi:

«Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę o władzach nadzorczych miejscowych i
okręgowych dla szkół ludowych».

Przewodniczący:

Ks. Łukasz Solecki.

Sprawozdawca:

St. Tarnowski.

U S T A W A

z dnia o władzach nadzorczych miejscowych
i okręgowych dla szkół ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

T y t u ł I.

Rada szkolna miejscowa.

Art. 1.

Szkoły ludowe, utrzymywane w całości lub częściowo z funduszków Państwa, kraju, powiatu, lub gminy, zostają pod nadzorem Rad szkolnych miejscowych.

Art. 2.

Nadzór nad szkołami jednej miejscowości wykonywa jedna Rada szkolna miejscowa. Na wniosek Rady szkolnej okręgowej może Rada szkolna krajowa dla szkół kilku gmin utworzyć jedną Radę szkolną miejscową.

Art. 3.

Rada szkolna miejscowa składa się z reprezentantów kościoła, szkoły i gminy.

Osoba mająca prawo prezentowania nauczyciela i każdy właściciel obszaru dworskiego, jeśli przynajmniej w jednej dziesiątej części przyczynia się do corocznych zwyczajnych wydatków na utrzymanie szkoły i nauczyciela, mają prawo wstąpić jako członkowie do Rady szkolnej miejscowej i uczestniczyć w obradach z prawem głosowania (czy to osobiście, czy przez swych zastępców).

Art. 4.

Reprezentantami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są duszpasterze młodzieży szkolnej. Gdzie się znajduje dwóch lub więcej duszpasterzy tego samego wyznania i obrządku, tam wyższa władza kościelna wyznacza tego, który ma być członkiem Rady szkolnej miejscowej.

W celu strzeżenia religijnych interesów młodzieży izraelskiej, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej reprezentant, wyznaczony przez Zwierzchność wyznaniową.

Art. 5.

Reprezentantem szkoły w Radzie szkolnej miejscowej jest jej nauczyciel kierujący.

W razie gdy jednej Radzie szkolnej miejscowej podlega kilka szkół, wstępuje do niej jako członek nauczyciel kierujący jedną z tych szkół, którego okręgowa Rada szkolna do tego przeznaczy.

Nauczyciele kierujący innych szkół uczestniczą w obradach dotyczących się ich szkół, wszakże tylko z głosem doradczym.

Art. 6.

Rada gminna wybiera najmniej dwóch, a najwięcej pięciu reprezentantów do Rady szkolnej miejscowej, tudzież dwóch zastępców.

Ilość tych reprezentantów oznaczy Rada szkolna okręgowa.

Jeżeli do obrębu jednej szkoły wcielono w całości lub częściowo więcej gmin, albo jeżeli dla szkół kilku gmin utworzoną będzie wspólna Rada szkolna miejscowa, wówczas zasiada w Radzie szkolnej miejscowej najmniej 4 a najwięcej 7 reprezentantów gmin, tudzież trzech zastępców, wszakże tak, aby każda z tych gmin mogła mieć swego reprezentanta w Radzie szkolnej miejscowej.

Wybór reprezentantów gmin, tudzież zastępców będzie w tym wypadku dokonany na zgromadzeniu Rad gminnych wszystkich tych gmin.

Zgromadzenie takie zwołuje Rada szkolna okręgowa. Odbywa się ono w gminie, którą Rada szkolna okręgowa oznaczy i pod przewodnictwem naczelnika tejże gminy.

Co do innych członków Rad szkolnych miejscowych, obejmujących kilka gmin, obowiązują przepisy art. 3., 4. i 5.

Art. 7.

Do ważności wyborów według art. 6. dokonanych, potrzebną jest absolutna większość głosów. Reprezentanci gmin w Radzie szkolnej miejscowej urzędują przez lat 6. Wszakże po pierwszych 3 latach występuje losowo oznaczona połowa reprezentantów gmin, następnie zaś występują co trzy lata ci, którzy przez 6 lat bez ponownego wyboru w Radzie szkolnej miejscowej zasiadali.

Jeżeli liczba członków Rady szkolnej miejscowej jest nieparzystą, liczba ustępujących za pierwszym razem zwiększa się o jednego nad połowę. Ustępujący może być ponownie wybrany.

Art. 8.

Wybrany do Rady szkolnej miejscowej może być każdy, kto jest obieralnym do reprezentacji jednej z gmin, które mają być wcielone do jednego obrębu szkoły w Radzie szkolnej miejscowej. Utrata prawa wyborczego pociąga za sobą ustąpienie z Rady szkolnej miejscowej.

Od przyjęcia obowiązku reprezentanta gminy w Radzie szkolnej miejscowej, ten tylko uchylić się może, komu ustawa gminna toż samo prawo co do Rady gminnej przyznaje, albo kto przez przeciąg ostatnich 6 lat zasiadał w Radzie szkolnej miejscowej.

Za nieusprawiedliwione odmówienie przyjęcia dokonanego wyboru karze Rada szkolna okręgowa grzywnami od 10—50 zł., które mają być użyte na cele szkolne.

Art. 9.

Rada szkolna miejscowa ma czuwać nad ekonomicznym stanem szkoły, tudzież nad ścisłym wykonywaniem ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych.

W szczególności zaś winna Rada szkolna miejscowa:

1. Uchwalać roczny preliminarz dochodów i wydatków funduszu miejscowego szkolnego i przedkładać go Radzie szkolnej okręgowej;
2. czuwać nad tem, ażeby prestacje w naturaliach na rzecz szkoły i nauczyciela regularnie były uiszczane;
3. starać się o to, aby wszelkie bieżące potrzeby szkoły w należytem czasie i w odpowiedni sposób były zaspokojone, asygnować i uskutecznić wydatki na ten cel na podstawie zatwierdzonego przez Radę szkolną okręgową preliminarza — i z wydatków tych zdawać liczbę Radzie szkolnej okręgowej;
4. czuwać nad utrzymaniem w należytem stanie budynku szkolnego, wraz z gruntami, ogrodem, pasieką i miejscem ćwiczeń gimnastycznych i utrzymywać inwentarz własności szkolnej;
5. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, o przybory naukowe, według instrukcyi Rady szkolnej okręgowej, o zakupno sprzętów szkolnych i o utrzymanie takowych w należytem stanie;
6. czuwać nad wykouaniem obowiązujących przepisów co do uczęszczania dzieci do szkoły;
7. czuwać nad udzielaniem nanki w przepisanych godzinach, nad prowadzeniem się nauczyciela, nad szkolną karnością, zachowaniem się młodzieży i nad tem wszystkiem, co na wychowanie młodzieży wpływ wywiera;
8. wspierać nauczycieli w ich urzędowem działaniu, godzić spory nauczycieli, bądź pomiędzy nimi samymi, bądź też pomiędzy nimi a gminą, lub jej członkami, o ile sprawy te wynikają ze stosunków szkolnych, popierać interesa i powagę szkoły w obec gminy i rodziców;
9. dawać wyjaśnienia i opinie swe do reprezentacyi gminnej i władz przełożonych, którym Rada szkolna miejscowa wnioski swe w sprawach szkolnych przedstawiać ma prawo;
10. zawiadamiać Radę szkolną okręgową o każdym opróżnieniu posady nauczycielskiej, tudzież o każdym opróżnieniu miejsca w Radzie szkolnej miejscowej;
11. z udzielonej sobie przez Radę szkolną okręgową listy kandydatów na opróżnioną posadę nauczyciela ukwalifikowanych, układać terno i przysyłać takowe przez pośrednictwo Rady szkolnej okręgowej Radzie szkolnej krajowej.

Art. 10.

Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły wzorowe, połączone z seminaryami nauczycielskimi; tam tylko gdzie szkoły takie w całości lub częściowo utrzymywane są z środków gminy, ma nad nimi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w art. 9. ustęp 1—5.

Art. 11.

W miejscowościach mających etatową szkołę co najmniej czteroklasową, wybiera przewodniczącego i jego zastępcę Rada szkolna miejscowa. W innych zaś mianuje ich Rada szkolna okręgowa z pomiędzy członków Rady szkolnej miejscowej na przeciąg 3 lat. — Gdyby przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiegokolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Przewodniczącym i zastępcą nie może być żaden z nauczycieli szkoły lub szkół Radzie szkolnej miejscowej podległych.

Art. 12.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej miejscowej odbywają się przynajmniej raz na dwa miesiące.

Przewodniczący może jednak zwołać nadzwyczajne posiedzenie, ilekroć to uzna za potrzebne, winien zaś to uczynić najpóźniej w przeciągu trzech dni, jeżeli tego Rada szkolna okręgowa lub dwóch członków Rady szkolnej miejscowej zażąda.

Art. 13.

Do ważności uchwał Rady szkolnej miejscowej potrzeba obecności więcej niż połowy członków Rady szkolnej miejscowej i absolutnej większości głosów.

Przewodniczący ma prawo głosowania. W razie równości głosów to zdanie staje się uchwałą, za którym przewodniczący głosował.

Przewodniczący ma prawo zawiesić wykonanie uchwał sprzeciwiających się ustawom, albo interesom szkoły i winien w takich wypadkach przedstawić sprawę Radzie szkolnej okręgowej do rozstrzygnięcia.

Zażalenie przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej można wnosić do Rady szkolnej okręgowej na ręce przewodniczącego Rady szkolnej miejscowej najpóźniej do dnia 14.

Zażalenia takie mają moc odraczającą, o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie narazi szkoły na niepowetowaną szkodę.

Art. 14.

Żaden z członków Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami dotyczącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych, lub powinowatych włącznie do czwartego stopnia.

Art. 15.

W sprawach tak nagłych, że wszelka zwłoka byłaby połączoną ze szkodą szkoły, może przewodniczący sam wydać rozporządzenie, jeżeli bezzwłoczne zwołanie Rady szkolnej miejscowej nie jest możliwem. Winien jednak na najbliższem posiedzeniu Rady szkolnej miejscowej podać wydane rozporządzenie do jej zatwierdzenia.

Art. 16.

Przewodniczący Rady szkolnej miejscowej ma obowiązek od czasu do czasu zwiedzać szkołę, aby się o jej stanie przekonać, w szkołach zaś mających więcej niż jednego nauczyciela, ma on prawo być obecnym na konferencyach nauczycielskich.

Co do dydaktycznie pedagogicznego kierunku służy mu tylko prawo przedkładania swych uwag Radzie szkolnej okręgowej. Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mogą odwiedzać szkołę i uwagi swe czynić przewodniczącemu Rady szkolnej miejscowej, lub wnieść je na jej posiedzenia.

Art. 17.

Przewodniczący i członkowie Rady szkolnej nie mają prawa do wynagrodzenia za sprawowanie swoich czynności

Połączone z niem wydatki zwrócone im będą z funduszu szkolnego miejscowego, który opęda także niezbędne koszta kancelaryjne.

Art. 18.

Nadzorowanie nauki religii w szkole udzielanej należy do duszpasterzy wchodzących w skład Rady szkolnej miejscowej, nie uwłaczając postanowieniom §. 28. ustawy państwowej z 25. maja 1868 Dz. u. p. N. 48.

Art. 19.

Na przewodniczącego lub członka Rady szkolnej miejscowej, który stale zaniedbuje swe obowiązki, może Rada okręgowa nakładać grzywny od 10 do 100 zł., przewodniczącego zaś może w razie potrzeby usunąć z przewodnictwa, a innego w jego miejsce zamianować.

W razie gdyby te środki okazały się bezskutecznymi, Rada szkolna krajowa na wniosek okręgowej rozwiąże Radę szkolną miejscową, a Rada szkolna okręgowa zarządzi prowizorycznie potrzebne środki na koszt winnych.

Najpóźniej jednak w trzy miesiące po rozwiązaniu, rozpisze Rada szkolna okręgowa ponowny wybór członków Rady szkolnej miejscowej.

Jeżeliby wskutek zaniedbywania przez Radę szkolną miejscową obowiązków w myśl ustawy na niej ciężących wyniknąć mogła dla szkoły niepowetowana szkoda, wówczas Rada szkolna okręgowa w zastępstwie Rady szkolnej miejscowej zarządzi co potrzeba, wynikłe zaś z tego wydatki ściągnie od winnych zaniedbania.

T y t u ł II.

Rada szkolna okręgowa.

Art. 20.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowymi sprawuje Rada szkolna okręgowa.

Art. 21.

Kraj dzieli się na 37 następujących okręgów szkolnych:

1. Okręg szkolny miasta Lwowa,
2. " " " Krakowa,
3. " " " Krakowski (pow. pol. Kraków, Chrzanów, Wieliczka).
4. " " " Wadowicki (pow. pol. Wadowice, Biała, Żywiec),
5. " " " Myślenicki (pow. pol. Myślenice, Nowy Targ),
6. " " " Nowosądecki (pow. pol. Nowy Sącz, Limanowa),
7. " " " Gorlicki (pow. pol. Gorlice, Grybów),
8. " " " Bocheński (pow. pol. Bochnia, Brzesko),
9. " " " Tarnowski (pow. pol. Tarnów, Dąbrowa),
10. " " " Pilzneński (pow. pol. Pilzno, Ropezyce),
11. " " " Jasielski (pow. pol. Jasło, Krosno),
12. " " " Mielecki (pow. pol. Mielec, Tarnobrzeg),
13. " " " Rzeszowski (pow. pol. Rzeszów, Łańcut),
14. " " " Kolbuszowski (pow. pol. Kolbuszowa, Nisko),
15. " " " Sanocki (pow. pol. Sanok, Brzozów, Lisko),
16. " " " Przemyski (pow. pol. Przemyśl, Dobromil),
17. " " " Jarosławski (pow. pol. Jarosław, Cieszanów),
18. " " " Jaworowski, pow. pol. Jaworów, Mosciska),
19. " " " Samborski (pow. pol. Sambor, Stare Miasto),
20. " " " Drohobycki (pow. pol. Drohobycz, Turka),
21. " " " Stryjski (pow. pol. Stryj, Żydaczów),
22. " " " Kałuski (pow. pol. Kałusz, Dolina),
23. " " " Grodecki (pow. pol. Gródek, Rudki),
24. " " " Lwowski (pow. pol. Lwów, Bóbrka),
25. " " " Sokalski (pow. pol. Sokal, Kamionka Strumiłowa)
26. " " " Żółkiewski (pow. pol. Żółkiew, Rawa),
27. " " " Złoczowski (pow. pol. Złoczów, Brody),

28.	„	„	Brzeżański (pow. pol. Brzeżany, Podhajce),
29.	Okręg szkolny		Rohatyński (pow. pol. Rohatyn, Przemyślany),
30.	„	„	Tarnopolski (p. pol. Tarnopol, Skalał, Zbaraż),
31.	„	„	Trembowelski (pow. pol. Trembowla, Husiatyn),
32.	„	„	Zaleszczycki (pow. pol. Zaleszczyki, Borszczów),
33.	„	„	Czortkowski (pow. pol. Czortków, Buczacz),
34.	„	„	Śniatyński (pow. pol. Śniatyn, Herodenka),
35.	„	„	Kołomyjski (pow. pol. Kołomyja, Kosów),
36.	„	„	Nadwórniański (p. p. Nadwórna, Bohorodczany),
37.	„	„	Stanisławowski (p. p. Stanisławów, Tłumacz),

Siedziba każdej Rady szkolnej okręgowej jest w tem mieście, od którego okręg szkolny nosi nazwisko.

Art. 22.

W skład Rady okręgowej wchodzi:

- a) Starosta tego powiatu, w którym jest siedziba Rady szkolnej okręgowej — jako przewodniczący;
- b) jeden duchowny z każdego wyznania i obrządku, liczącego w okręgu więcej niż 2.000 dusz. Mianowanie duchownego członka Rady szkolnej okręgowej należy do wyższej władzy kościelnej. Reprezentanta religii izraelskiej wybierają Zwierzchności izraelskich gmin wyznaniowych w okręgu;
- c) dwaj reprezentanci zawodu nauczycielskiego, z których jednego wybiera konferencja okręgowa nauczycielska ze swego grona, drugim zaś jest Dyrektor seminarium nauczycielskiego, gdzie zaś taki Zakład nie istnieje, Dyrektor jednej ze szkół średnich w okręgu szkolnym znajdujących się, a w braku takiej szkoły nauczyciel kierujący jedną ze szkół pospolitych w okręgu przez Radę szkolną krajową wyznaczony;
- d) delegaci Rad powiatowych okręgiem szkolnym objętych, a mianowicie po jednym reprezentancie każdej Rady powiatowej i jeden delegat Rady tej gminy, w której Rada okręgowa ma siedzibę;
- e) inspektor szkolny okręgowy a względnie inspektorowie szkolni okręgowi.

Zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna okręgowa ze swego grona bezwzględną większością głosów i ten kieruje sprawami okręgu szkolnego w nieobecności przewodniczącego.

Art. 23.

Reprezentanci zawodu nauczycielskiego będą obierani na trzy lata. Duchowni (art. 22. b) pozostaną na swoim urzędzie dopóty, dopóki nie zostaną odwołani przez swoich mocodawców.

Art. 24.

Dla miast tworzących osobny okręg szkolny, obowiązują co do składu Rady szkolnej okręgowej następujące wyjątki od przepisów, objętych art. 22.

- a) przewodniczącym jest prezydent miasta (burmistrz);
- b) każde wyznanie lub obrządek, do którego według urzędowego spisu ludności więcej, niż 500 wyznawców w mieście należy, ma mieć w Radzie szkolnej okręgowej swego reprezentanta;
- c) zamiast delegatów, wymienionych w art. 22. lit. d) wybiera Rada gminna trzech członków do Rady szkolnej okręgowej, czy to z pośród siebie, czy też z pomiędzy innych do Rady gminnej wybieralnych mieszkańców miasta. Utrata wybieralności do Rady gminnej, pociąga za sobą wystąpienie z Rady szkolnej okręgowej.

Art. 25.

Rada szkolna okręgowa zamianuje osobnych doradców do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców okręgu, do których wyznania lub obrządku żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie należy.

Art. 26.

Wszystkie w art. 22., 24. i 25 wyszczególnione mianowania i wybory, potrzebują zatwierdzenia Rady szkolnej krajowej.

Art. 27.

Zakres działania Rady szkolnej okręgowej rozciąga się na wszystkie w okręgu istniejące szkoły ludowe publiczne, z wyjątkiem szkół wzorowych i ogródków Froeblovskich, połączonych z seminariami naucielskimi, na zakłady naukowe prywatne o ile wchodzą w zakres szkół ludowych, bez względu, czy są utrzymywane przez osoby prywatne, czy przez korporacje, stowarzyszenia lub gminy wyznaniowe, wreszcie na specjalne szkoły początkowe, ogródki Froeblovskie, ochronki dla dzieci i zakłady wychowawcze dla sierot.

Art. 28.

W szczególności winna Rada szkolna okręgowa:

1. czuwać nad ogłaszaniem i wykonywaniem ustaw szkolnych, tudzież rozporządzeń Rady szkolnej krajowej w sprawach szkolnych;
2. zastępować na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego;
3. zawiązywać Rady szkolne miejscowe, oznaczać ich granice i siedziby, mianować ich przewodniczących, czuwać nad ich działaniem i w myśl postanowień niniejszej ustawy postępować z Radami szkolnymi miejscowymi, zaniedbującymi swe obowiązki;
4. starać się o zakładanie nowych szkół, o regulację i rozszerzanie już istniejących, oznaczać miejscowości, mające należeć do obrębu każdej szkoły ludowej i w tym celu przeprowadzać pertraktacje i czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej;
5. na podstawie przeprowadzonej konkurencyjnej rozprawy orzekać w pierwszej instancji o potrzebie wystawienia lub rozszerzenia budynków szkolnych, a względnie o najęciu ubikacyj dla szkół, tudzież o wysokości kosztów budowy lub najmu, następnie kierować wykonaniem tych orzeczeń, czuwać nad utrzymaniem budynków w należytem stanie we względzie technicznym i sanitarnym, nad zaopatrzeniem szkół w potrzebne sprzęty i przybory naukowe;
6. opiekować się funduszami szkolnymi miejscowymi, badać i zatwierdzać ich budżety, i rozkładać wydatki pieniężne na obowiązanych, przechowywać papiery wartościowe, będące własnością tych funduszy, sprawdzać rachunki Rad szkolnych miejscowych z czynionych przez nie wydatków, opiekować się i zarządzać fundacyami szkolnymi, o ile do tego inne władze według aktów fundacyjnych nie są powołane;
7. zarządzać funduszem szkolnym okręgowym, układać preliminarze jego dochodów i wydatków, przedkładać Radzie szkolnej krajowej jego zamknięcia rachunkowe i czynić wnioski co do zasiłków i zaliczek z funduszu szkolnego krajowego;
8. tymczasowo obsadzać opróżnione posady nauczycielskie, zarządzać zastępstwa, współdziałać w myśl ustawy w stałym obsadzeniu posad, mianować nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski co do wymiaru płac, dodatków za kierownictwo, dodatków pięcioletnich, remuneracyj i płac emerytalnych, i czuwać nad tem, aby nauczyciele regularnie płace swe pobierali;
9. wykonywać władzę dyscyplinarną nad nauczycielami w granicach ustawy, przeprowadzać śledztwa dyscyplinarne przeciwko nauczycielom, jeżeli Rada szkolna krajowa do tego nie wydeleguje

osobnej komisji, czynić wnioski do Rady szkolnej krajowej na podstawie przeprowadzonych śledztw, udzielać urlopy, o ile to nie pociąga za sobą opłacania zastępcy z funduszu szkolnego krajowego ;

10. czuwać nad dalszem kształceniem nauczycieli, urządzać konferencye nauczycielskie, w których członkowie Rady szkolnej okręgowej mogą brać udział, starać się o zakładanie i należyte utrzymywanie bibliotek szkolnych i nauczycielskich, — tudzież o urządzenie kursów praktycznych z dziedziny gospodarstwa wiejskiego i przemysłu ;

11. czuwać nad wykonaniem przymusu szkolnego, nad regularnem udzielaniem nauki i wykonywaniem dydaktyczno-pedagogicznego nadzoru ;

12. zarządzać nadzwyczajne inspekye szkół ;

13. oznaczać w porozumieniu z Radą szkolną miejscową czas nauki szkolnej, przestrzegając przepisanej ilości godzin, oraz czas wakacyj z uwzględnieniem miejscowych stosunków ;

14. udzielać Radzie szkolnej krajowej opinii we wszystkich sprawach szkolnych i w osobistych sprawach nauczycieli, czynić do Rady szkolnej krajowej wnioski i peryodyczne sprawozdania ze stanu szkół w okręgu i w tym celu utrzymywać należyty przegląd stanu szkół.

Art. 29.

Zwyczajne posiedzenia Rady szkolnej okręgowej, odbywają się przynajmniej raz na miesiąc.

Przewodniczący może w razie potrzeby zwołać nadzwyczajne posiedzenie, winien zaś to uczynić najpóźniej do 8 dni na wniosek dwóch członków Rady szkolnej okręgowej, albo na wezwanie Rady szkolnej krajowej.

Rada szkolna okręgowa załatwia swe czynności kolegialnie, zwłaszcza zaś takie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, przedkładać sprawozdania lub wnioski.

Bieżące zaś czynności, które należą ściśle do bezpośredniego zarządu, albo są tylko wykonaniem już powziętych uchwał, załatwia Wydział wykonawczy (art. 38).

Rada szkolna okręgowa ułoży regulamin swych czynności, i przedłoży go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia.

Art. 30.

Do ważności uchwał Rady szkolnej okręgowej, potrzebną jest obecność więcej niż połowy członków, tudzież absolutna większość głosów obecnych.

Przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

Ma on prawo wstrzymać wykonanie uchwały, która według jego zdania sprzeciwia się ustawom ; winien jednak bezzwłocznie przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia Radzie szkolnej krajowej.

Żaden z członków Rady szkolnej okręgowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami tyjącymi się interesu jego własnego lub jego krewnych i powinowatych, włącznie do czwartego stopnia.

Przeciw uchwałom Rady szkolnej okręgowej, odwołać się można do Rady szkolnej krajowej. Zażalenia takie wnosić należy przez Radę szkolną okręgową, najpóźniej w przeciągu dni 14 od ogłoszenia uchwały, i mają one moc odraczającą, o ile wstrzymanie wykonania uchwały nie narażaszkół na niepowetowaną szkodę.

Art. 31.

W sprawach wymagających pospiechu, których odroczenie byłoby ze szkodą szkoły połączone, może przewodniczący w razie, gdy nie można bezzwłocznie zwołać posiedzenia Rady szkolnej okręgowej lub Wydziału wykonawczego, wydać bezpośrednie rozporządzenie, chociażby to była sprawa wymagająca kolegialnej uchwały Rady szkolnej okręgowej. Będzie wszakże obowiązany na najbliższem posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej okręgowej. Jest on także obowiązany na każdym posiedzeniu zdać sprawę z wszelkich czynności wydziału wykonawczego.

Art. 32.

Dla każdego okręgu szkolnego mianuje Minister wyznań i oświaty, na podstawie ternu przez Radę szkolną krajową przedstawionego, osobnego etatowego okręgowego inspektora szkolnego, a gdzie jest więcej jak sto szkół dwóch, a w miarę potrzeby i więcej inspektorów.

Naukę religii nadzoruje władza duchowna.

Art. 33.

Inspektor okręgowy jest przede wszystkim obowiązany nadzorować szkoły pod względem dydaktyczno-pedagogicznym, w tym celu peryodycznie odbywać częste wizytacje szkół i udzielać ustnie kierownikowi i nauczycielom rad i wskazówek w dydaktycznym i pedagogicznym względzie.

Podczas wizytacji winien inspektor:

1. badać, czy Rada szkolna miejscowa a względnie jej przewodniczący wypełnia należycie swe obowiązki;

2. sprawdzać, czy przestrzegano przepisów prawnych przy przyjmowaniu i uwalnianiu dzieci ze szkoły;

3. przekonywać się o biegłości, pilności i sposobie postępowania nauczyciela w szkole i w obec rodziców, sprawdzać, czy nie ma jakiego niedozwolonego ubocznego zajęcia i czy regularnie otrzymuje wszelkie zapewnione mu dochody;

4. przekonywać się o przestrzeganiu planu nauk, o używanej przez nauczyciela metodzie naukowej, o postępach dzieci w nauce i wychowawczym wpływie szkoły, o panującej w szkole karności, porządku i czystości;

5. sprawdzać stan przyborów naukowych, wewnętrzne urządzenie i ekonomiczne stosunki szkoły;

6. porozumiewać się z reprezentantami gmin i obszarów dworskich co do środków podniesienia oświaty ludowej (jako to ochronek, bibliotek, nauki robót ręcznych) i co do wyszukania źródeł potrzebnych do opędzania kosztów ztąd wynikających. W czem szczególnie winni mu są pomoc delegaci Rad powiatowych do Rad szkolnych okręgowych.

Usterkom w każdym z tych kierunków dostrzeżonym, winien inspektor o ile możności na miejscu zaradzić.

Przy wizytacji prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych winien inspektor okręgowy także uważać na to, czy zakłady te odpowiadają warunkom, pod którymi były założone i czy nie przekraczają granic swego uprawnienia.

Inspektor szkolny okręgowy ma także przewodniczyć na okręgowych konferencyach nauczycielskich.

Art. 34.

Inspektorowie szkolni okręgowi mają Radzie szkolnej okręgowej zdawać sprawę z wizytacji szkół i z udzielonych na miejscu wskazówek i poleceń, z dołączeniem swych wniosków. Sprawozdania te mają być przedkładane Radzie szkolnej krajowej wraz z uchwałami w skutek nich przez Radę szkolną okręgową powziętymi, a ewentualnie z wnioskami do Rady szkolnej krajowej.

Art. 35.

Doradcy Rady szkolnej okręgowej (art. 25) mają prawo zwiedzać istniejące w okręgu szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania, tudzież być obecnymi przy peryodycznych wizytacjach tych szkół przez inspektorów szkolnych okręgowych, a to w celu przekonania się o stanie nauki religii dotyczącego wyznania. O spostrzeżeniach swych będą donosić Radzie szkolnej okręgowej i czynić potrzebne wnioski. We wszystkich sprawach odnoszących się do nauki religii tych wyznań ma Rada szkolna okręgowa zasięgać zdania doradców, którzy mogą z głosem stanowczym brać udział w obradach Rady szkolnej okręgowej nad temi sprawami.

Art. 36.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej przydziela poszczególne sprawy jej członkom do referowania.

Polityczna władza powiatowa opędza potrzeby kancelaryjne Rady szkolnej okręgowej, dostarcza jej pomieszczenia i pomocniczych sił kancelaryjnych, tak aby inspektor szkolny okręgowy prócz spraw specjalnie dydaktyczno-pedagogicznych nie był obciążony czynnościami biurowymi i mógł poważnie czas swój poświęcać wizytowaniu szkół.

W miastach stanowiących osobny okręg szkolny, opędza te potrzeby gmina.

Polityczna władza powiatowa obowiązana jest wykonywać uchwały Rady szkolnej okręgowej bez względu na to, czy Rada szkolna okręgowa znajduje się w jej siedzibie lub nie.

Art. 37.

Etat i płaca inspektorów szkolnych okręgowych ustanowione będą na właściwej drodze.

Art. 38.

W imieniu Rady szkolnej okręgowej załatwiać będzie bieżące jej czynności Wydział wykonawczy, do którego należą:

- a) prezes,
- b) jego zastępca,
- c) inspektor szkolny okręgowy.

Nieobecność któregoś z członków Wydziału wykonawczego, o ile nie była spowodowana winą przewodniczącego, nie wstrzymuje czynności tegoż Wydziału.

Art. 39.

Przewodniczący Rady szkolnej okręgowej ma prawo zwiedzać szkoły całego okręgu, delegac Rad powiatowych i Rady gminnej szkoły swego powiatu, a względnie miasta, duchowni zaś członkowie Rady szkolnej okręgowej szkoły, do których uczęszczają dzieci ich wyznania lub obrządku. Rada szkolna okręgowa ma prawo wydelegować każdego ze swoich członków do nadzwyczajnej wizytacji szkół. Po każdej wizytacji winni członkowie Rady szkolnej okręgowej zdać jej sprawę ze swych spostrzeżeń, nie mają atoli prawa udzielać swych uwag bezpośrednio nauczycielom.

Art. 40.

Członkowie Rady szkolnej okręgowej sprawują swoje czynności bezpłatnie i mają tylko prawo do zwrotu kosztów podróży z powodu posiedzeń tejże Rady, tudzież z powodu otrzymanego polecenia wizytacji szkół.

O zwrocie kosztów i dyetach członków Rady szkolnej okręgowej stanowi ustawa państwowa z dnia 30. marca 1879 Dz. p. p. Nr. 19.

Art. 41.

Wszelkie sprzeczne z tą ustawą przepisy znoszą się.

Art. 42.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi wyznań i oświecenia.

